

Kielineuvoston suomen kielen neuvonta

Kielineuvoston kieliseminaari
Tukholma 28.3.2019

Tarja Larsson ja Henna Leskelä

Kielineuvoston suomen kielen neuvonnan kartoitus

- kartoitusvuodet 2007, 2010 ja 2017
- kolme tutkimuskysymystä:
 1. Ketkä ottavat yhteyttä Kielineuvoston suomen kielen neuvontaan?
 2. Miten paljon ja minkä tyyppisiä kysymyksiä neuvontaan tulee?
 3. Onko tilanne muuttunut jotenkin vuosien 2007 ja 2017 välillä?

Kielenhuollon historiaa

- *kielenhuolto*-termi käytössä Suomessa 1950-luvun lopusta lähtien
- E. N. Setälän kieliopit
- Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) perustettiin 1831
- SKS:n kielivaliokunta 1928
- Suomen kielitoimisto 1945
- Kielitoimisto Suomen Akatemiaan 1949
- Nykysuomen laitoksen kielitoimisto 1970
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1976
- organisaatiouudistus 1994 → Kielitoimisto
- Kotimaisten kielten keskus 2012

Suomen kielen huolto Ruotsissa

- maahanmuutto Suomesta Ruotsiin 1960- ja 1970-luvuilla
- maahanmuuttajien ruotsin kielen taito heikko
- tulkkien ja kääntäjien tarve
- yhteiskuntatermien suomentamisen tarve
 - esim. *Försäkringskassa* ja *landsting*
- tulkki- ja kääntäjäkurssit 1970-luvun lopussa
- seminaari Hanasaarella 1975
- Ruotsinsuomalainen kielilautakunta 25.8.1975
 - toiminta alkoi vuoden 1976 lopussa

Ruotsinsuomalainen kielilautakunta

- yhteistyö Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa
- Ruotsissa käytettävä suomen kieli mahdollisimman yhtenäinen suomensuomen kanssa
- erot lähinnä sanastollisia, Ruotsin yhteiskuntaa kuvaavat käsitteet
- termityö keskeisellä sijalla:
 - Ruotsalais-suomalainen koulusanasto 1985 (uusi 2014)
 - Ruotsalais-suomalainen työmarkkinasanasto 1989
 - Ruotsalais-suomalainen sosiaalialan sanasto 1992 (uusi 2011)

Kielineuvosto

- viisi *virallista* vähemmistökieltä vuonna 2000
- hallintoalueet
- *Mål i mun* -mietintö (*Sanat suuhun*) 2002 → esitys kielenhuollon organisoinnista viranomaistoiminnaksi
- suomen kielen huolto Kielineuvostoon vuonna 2006

Aikaisemmat tutkimukset

- Pohjoismaiden kielisihteeristön tutkimus 1984–1985
- Paula Ehrnebon tutkimus 2002
(kartoitusvuodet 1980, 1984, 1988, 1992, 1996 ja 2000)

Pohjoismaiden kielisihteeristön tutkimus 1984–1985

- kartoitusvuodet 1984 ja 1985
- kolme tutkimuskysymystä:
 1. Mihin kielineuvonta johtaa?
 2. Menevätkö suositukset perille?
 3. Käytetäänkö suosituksia?

Pohjoismaiden kielisihteeristön tutkimus

- a) Sukupuoli
- b) Ikä
- c) Äidinkieli
- d) Ammatti
- e) Työpaikka
- f) Oletteko esittänyt kysymyksiä aikaisemmin?
- g) Miten tiesitte, että voitte soittaa kielilautakuntaan?
- h) Oliko puhelinyhteyden saaminen vaikeaa?
- i) Esitättekö kysymyksen työn puolesta vai yksityisesti?
- j) Missä yhteydessä kysymys esitetään (tekstityyppi)?
- k) Vastaanottajat ja levinneisyys
- l) Kysymys
- m) Vastaus
- n) Hyväksytäänkö vastaus?
- o) Kysyjän muut kommentit

Pohjoismaiden kielisihteeristön tutkimuksen tuloksia

- kysyjien ammatit:
 - kääntäjä 27 %
 - sihteeri tai konttoristi 15 %
 - johtaja tai virkamies 14 %
 - toimittaja tai tiedottaja 14 %
- kysymysten aiheet:
 - käänkösvastineet 86 %

Paula Ehrnebon tutkimus 2002

- kartoitusvuodet 1980, 1984, 1988, 1992, 1996 ja 2000
- kysymysten jaottelu:
 - 1) termi: ruotsi–suomi
 - 2) termi: suomi–ruotsi
 - 3) lyhenteet
 - 4) nimet
 - 5) fraseologia, synonyymit, merkitys, etymologia
 - 6) taivutus, oikeinkirjoitus, ääntämys
 - 7) tyyli, syntaksi
 - 8) muut kielet ym.

Ehrnebon tutkimuksen tuloksia

Kysymysten määrä kartoitusvuosina

	1980	1984	1988	1992	1996	2000
Kysymyksiä	2 324	1 943	1 526	1 508	1 604	2 070

Ehrnebon tutkimuksen tuloksia

- eniten kysymyksiä termien käänkösvastineista
 - 1980: 90 % (ruotsi–suomi: 65 %; suomi–ruotsi 25 %)
 - 1984: 92 % (ruotsi–suomi: 73 %; suomi–ruotsi 19 %)
 - 1988: 85 % (ruotsi–suomi: 60 %; suomi–ruotsi 25 %)
 - 1992: 84 % (ruotsi–suomi: 66 %; suomi–ruotsi 18 %)
 - 1996: 80 % (ruotsi–suomi: 54 %; suomi–ruotsi 26 %)
 - 2000: 86 % (ruotsi–suomi: 60 %; suomi–ruotsi 26 %)

Kielineuvoston suomen kielen neuvonnan kartoitus

- kartoitusvuodet 2007, 2010 ja 2017
- kolme tutkimuskysymystä:
 1. Ketkä ottavat yhteyttä Kielineuvoston suomen kielen neuvontaan?
 2. Miten paljon ja minkä tyyppisiä kysymyksiä neuvontaan tulee?
 3. Onko tilanne muuttunut jotenkin vuosien 2007 ja 2017 välillä?

Kielineuvoston neuvontakartoitus

Yleistä tietoa kysymyksistä/kysyjistä

- I. kysymysten määrä kuukausittain
- II. kysyjien määrä kuukausittain
- III. kysyjän sukupuoli

Kartoituksen aineisto koostuu sähköiseen muotoon tallennetuista kysymyksistä → suurin osa puhelimitse tulleista kysymyksistä tarkastelun ulkopuolella.

Kielineuvoston neuvontakartoitus

Kysyjän rooli

- 1) kääntäjä tai tulkki
- 2) toimittaja
- 3) opettaja
- 4) oppilas tai opiskelija
- 5) suomen kielen hallintoalueeseen kuuluvan kunnan tai maakäräjien työntekijä
- 6) muun kunnan, maakäräjien, valtion, kirkon tai viranomaisen työntekijä
- 7) muu työntekijä tai ammatinharjoittaja
- 8) yksityishenkilö
- 9) ei tietoa

Kielineuvoston neuvontakartoitus

Kysymykset aihepiireittäin

- a) käännös ruotsi–suomi
- b) käännös suomi–ruotsi
- c) nimet
- d) oikeinkirjoitus tai kielioppi
- e) tyyli
- f) merkitys tai etymologia
- g) kielipolitiikka tai lainsäädäntö
- h) suomen kieli ja suomalaisuus
- i) muu

Neuvontakartoituksen tuloksia

Yleistä tietoa kysyjistä

	2007	2010	2017
Kysyjä	78	105	138

- naisia 75–82 % – tietyt ammatit edustettuina
- kesälomakuukautta lukuun ottamatta yhteydenotot jakautuneet vaihtelevasti eri kuukausille

Neuvontakartoituksen tuloksia

Kysyjän rooli

2007

- kääntäjä/tulkki 26 %
- ei tietoa 22 %
- muu työntekijä /
ammattiharjoittaja 18 %

2010

- kääntäjä/tulkki 37 %
- ei tietoa 18 %
- muu työntekijä /
ammattiharjoittaja 15 %

2017

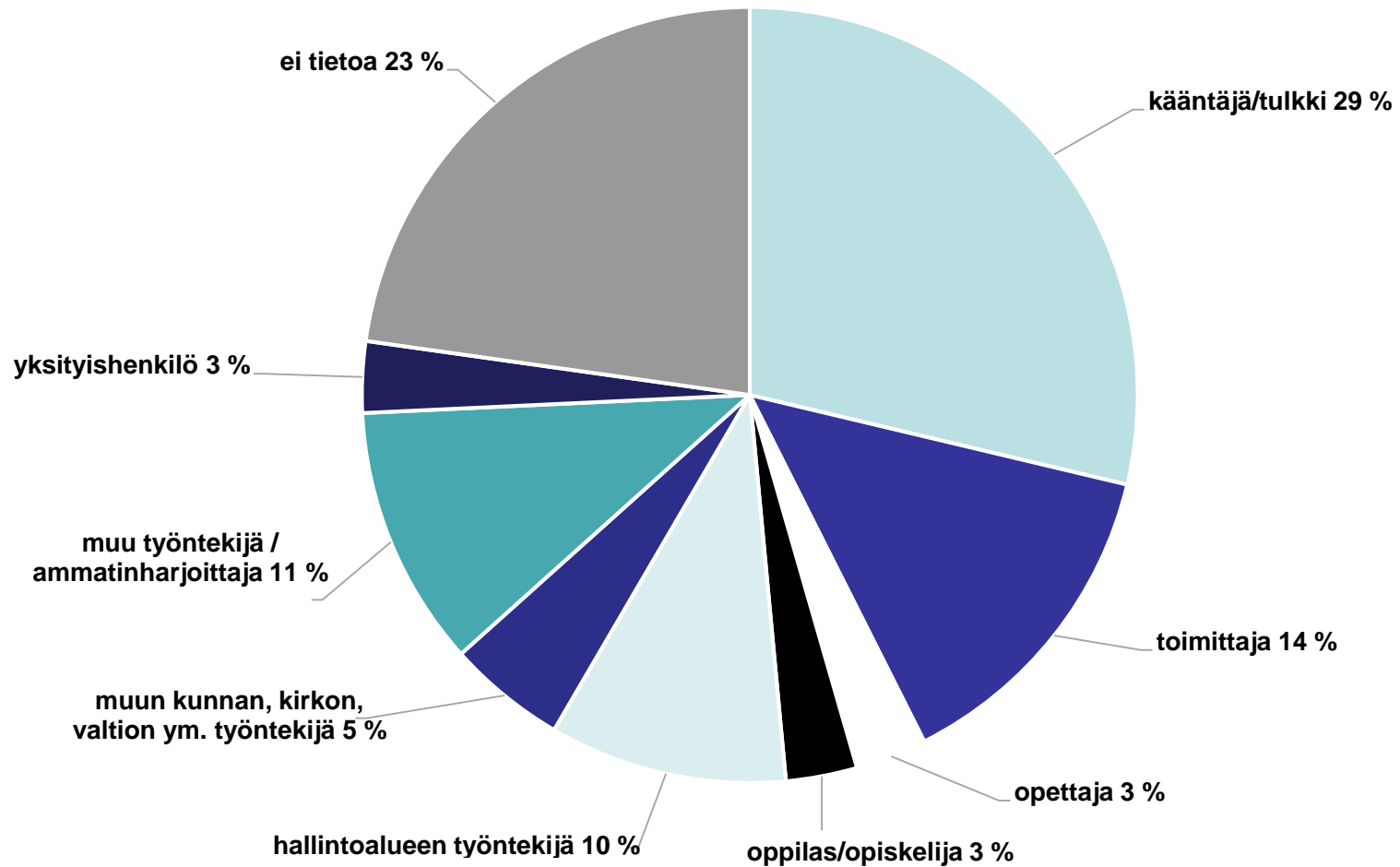
- ei tietoa 28 %
- kääntäjä/tulkki 24 %
- hallintoalueen työntekijä 19 %
- toimittajat neljänneksi suurin
ryhmä kaikkina vuosina

Neuvontakartoituksen tuloksia

Kysyjän rooli

- kääntäjiä ja tulkkeja paljon kaikkina vuosina
 - vrt. 1980-luvun tutkimus
- toimittajia sekä hallintoaluekuntien tai -maakäräjien työntekijöitä entistä enemmän
 - v. 2007 kysyjissä ei vielä yhtäkään hallintoalueen edustajaa
- niin opettajia kuin opiskelijoita vain 3 % kysyjistä

Kysyjien roolit koko aineistossa

Neuvontakartoituksen tuloksia

Yleistä tietoa kysymyksistä – kysymysten kokonaismäärä

	2007	2010	2017
Kysymyksiä	1 011	1 014	429

- sähköpostitse tulleet kysymykset
 - v. 2007: 7 %
 - v. 2010: 26 %
 - v. 2017: 76 %

Neuvontakartoituksen tuloksia

Yleistä tietoa kysymyksistä – kysymysten määrä tutkitussa aineistossa

	2007	2010	2017
Kysymyksiä	206	253	340

- nimenomaan yksittäisiä kysymyksiä
- yhteydenotoista 87–93 % suomeksi

Neuvontakartoituksen tuloksia

Kysymykset aihepiireittäin

2007

- käänös ru–su 53 %
- käänös su–ru 19 %
- muu 15 %

2010

- käänös ru–su 55 %
- käänös su–ru 12 %
- oikeinkirjoitus/kielioppi 10 %

2017

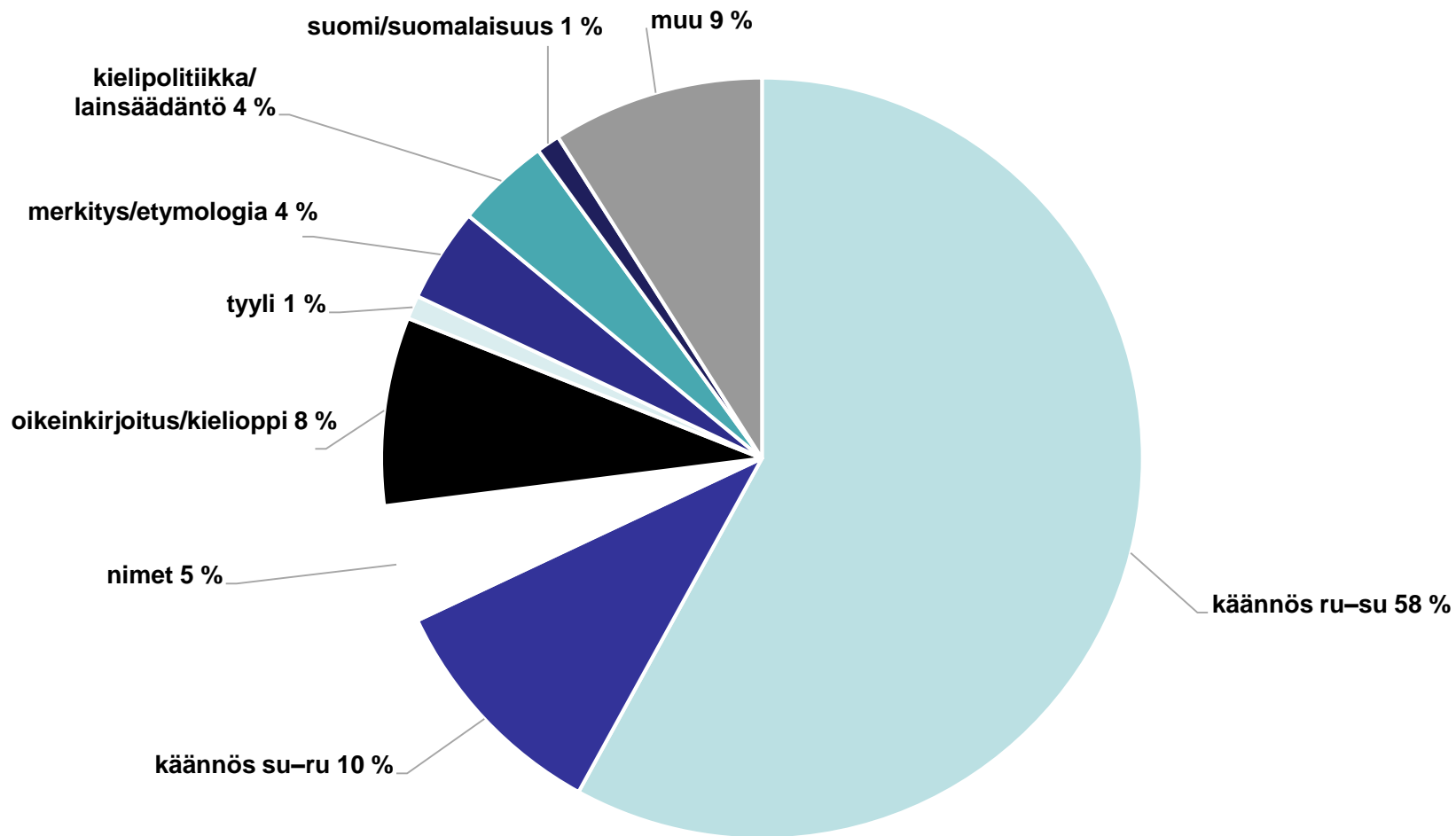
- käänös ru–su 63 %
- oikeinkirjoitus/kielioppi 10 %
- kielipolitiikka/lainsäädäntö 8 %
- (käänös su–ru 3 %)

Neuvontakartoituksen tuloksia

Kysymykset aihepiireittäin

- yksi kysymys voi kuulua useampaan kategoriaan
- käännökset ruotsista suomeen kaikkina vuosina suosituin kategoria
 - käännökset suomesta ruotsiin myös suosituimpien joukossa
 - aiemmat tutkimukset: 80–92 % käännöskysymyksiä
- oikeinkirjoitus- ja kielioppikysymyksiä aiempaa enemmän
- v. 2017 myös kielipoliittisia kysymyksiä

Kysymysten aihepiirit koko aineistossa

Neuvontakartoituksen tuloksia

Esimerkkejä kysymyksistä

- käännökset:
 - *Mikä mahtaa olla verksamhetskoordinatori suomeksi?*
 - *Haluaisin tietää onko termille cvk [central venkateter] suomalaista vastinetta? Tätä termiä kuulee usein esim. verikokeiden yhteydessä.*
 - *Ruotsalaiset nimitykset herätysliikkeille herännäisyys ja rukoilevaisuus?*
 - *Oikeusturva, kuinka käännetään ruotsiksi?*

- oikeinkirjoitus ja kielioppi:
 - *Naapuri on lähdössä lomalle Thaimaaseen. Miksei Thaimaahan?*
 - *Mikä muoto on oikea: Linköpingiin, Linköpinkiin vai Linköpingkiin?*
- nimet:
 - *Mikä on nimen Institutet för språk och folkminnen suomenkielinen vastine?*
 - *Onko teillä suositusta siitä, miten ruotsalaiset paikannimet tulisi kirjoittaa? Stockholm on tietenkin Tukholma, mutta entä vähemmän tunnetut paikannimet?*

Neuvontakartoituksen yhteenveto

- kysymysten määrä laskenut edellisistä kartoituksista
- sähköpostitse lähetettyjen kysymysten osuus kasvanut tuntuvasti
- eniten kysymyksiä kääntäjiltä ja tulkeilta
- lisää kysymyksiä toimittajilta ja hallintoaluekunnista
- eniten kysymyksiä käänkösvastineista
 - ruotsi–suomi
 - suomi–ruotsi
- oikeinkirjoitus- ja kielioppikysymysten määrä kasvanut, myös kielipoliittisia kysymyksiä entistä enemmän

Kiitos mielenkiinnosta!

tarja.larsson@sprakochfolkminnen.se

henna.leskela@kotus.fi

www.sprakochfolkminnen.se

Kielineuvonta

0200 27 55 55 (ma–pe klo 9–12)

suomi@sprakochfolkminnen.se